

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ**

ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЛЕНА ПРАВЛІННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ, ПРОФЕСОРА
ТЕТЯНИ АНДРІЇВНИ ДЕНИСОВОЇ**

Харків – 2021

УДК 343.9(477)(06)
368

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету
за дорученням Харківського національного університету
внутрішніх справ від 09.03.2021 № 42*

Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності:
368 тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф.,
присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації
України, професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків,
16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. Справ,
Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2021. – 464 с.

У збірнику представлено тези наукових доповідей у галузях кримінології, кримінального права, кримінально-виконавчого права, криміналістики та судової експертології, інших наук. Окрема частина збірника репрезентує праці докторантів, аспірантів, здобувачів, студентів і курсантів. У тезах доповідей висвітлено широке коло питань, пов'язаних із протидією злочинності в сучасних умовах соціальної нестабільності.

УДК 343.9(477)(06)

Публікації наведено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій. За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не належать відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>) і на сайті збірника наукових праць «Вісник Кримінологічної асоціації України» (<https://visnikkau.webnode.com.ua>).

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2021
© Кримінологічна асоціація України, 2021

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА	18
КОВАЛЕНКО В. В.	
ПАМ'ЯТІ ТЕТЯНИ!	19
ЖЕНУТІЙ В.	
ПАМ'ЯТІ ТЕТЯНИ АНДРІЇВНИ ДЕНИСОВОЇ	20
СОКУРЕНКО В. В.	
ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ І ВИЩА ЮРИДИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ СИНГУЛЯРНОСТІ	23
БАНДУРКА О. М., ЛИТВИНОВ О. М.	
ПРО КРИМІНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ТА ДЕЯКІ НЕВТІШНІ РЕЗУЛЬТАТИ ЇХ УПРОВАДЖЕННЯ	25
ГУСАРОВ С. М.	
РЕГЛАМЕНТАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ЗАБОРОН З АДМІНІСТРАТИВНОЮ ПРЕЮДИЦІЄЮ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ІННОВАЦІЯ ЧИ КРОК НАЗАД?.....	28
ШВЕЦЬ Д. В., БОРТНИК С. М.	
КРИМІНОЛОГІЧНА ШКОЛА ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: УПЕВНЕНИЙ ПОСТУП.....	30
МУЗИЧУК О. М.	
КРИМІНАЛІТЕТ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ СПІЛЬНОТИ.....	32
СЕКЦІЯ № 1. КРИМІНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ	
БАГІРОВ С. Р.	
ВИПАДКОВИЙ НЕОБЕРЕЖНИЙ ЗЛОЧИНЕЦЬ: ІСТОРІЯ ПРОВІДНОЇ ТЕЗИ НАУКОВОГО ПОНЯТТЯ.....	34
БАНДУРКА І. О.	
НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї: У ФОКУСІ ЗАХИСТУ – ДІТИ	36
БАТИРГАРЕЄВА В. С.	
СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЮ COVID-19 ЯК ПРОЯВ СИНГУЛЯРНОСТІ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ.....	40
БОТНАРЕНКО І. А.	
ДЕЯКІ ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ	43
ГАМБУРГ Л. С.	
КРИМІНОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	45
ГАРЯЄВА Г. М., ШЕВЕЛЕВ К. Є.	
ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	48

ТУЛЯКОВ В. О., САВІНОВА Н. А.	КРИМІНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ІННОВАЦІЇ В ЕПОХУ СИНГУЛЯРНОСТІ.....	153
ФІАЛКА М. І.	СТАН СИНГУЛЯРНОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ЯК ЯВИЩЕМ.....	155
ХАЛИМОН С. І.	ВИКРИВАЧІ КОРУПЦІЇ: МОНІТОРИНГ СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ	157
ХРИСТИЧ І. О.	ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ.....	159
ЧЕРВЯКОВА О. В., ЯКОВЕЦЬ Ю. С.	ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ СЕРЕД РЕАЛІЗОВАНИХ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	161
ЧЕРЕВКО К. О.	ЩОДО ПИТАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК.....	163
ШЕВЧУК Т. А.	КРИМІНОЛОГІЧНА ОСВІТА В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ	166
ШМАЛЕНЯ С. В.	ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	168
ШРАМКО С. С.	КРИМІНОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ	171
ЮРТАЄВА К. В.	ДЕЕРФАКЕ: КРИМІНОГЕННІ РИЗИКИ НА ПОРОЗІ ЕРИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИНГУЛЯРНОСТІ	173

**СЕКЦІЯ № 2.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ІННОВАЦІЇ
В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ**

АЛІЄВ Р. В.	СПІВВІДНОШЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РОЗБІЙ (СТ. 187 КК України) ТА РОЗБІЙ, УЧИНЮВАНИЙ ЩОДО НАСЕЛЕННЯ В РАЙОНІ ВОЄННИХ ДІЙ (Ч. 2 СТ. 433 КК України).....	175
АНДРУШКО А. В.	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ДЛЯ ЗАНЯТТЯ ЖЕБРАЦТВОМ.....	177
БЕСПАЛЬ О. Л.	НАСИЛЬСТВО У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	179
ВАПСВА Ю. А.	ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	181
ВАСИЛЬЄВ А. А.	ЧИ ОТРИМАВ НОВЕ БАЧЕННЯ ПРЕДМЕТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВOPOPУШЕННЯ?.....	183

Наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 р. №164 “Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України” зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 09.06.2017 р. № 704/30572 визначено, що заборонено піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об’єктів, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування незалежно від мотивів з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з яких-небудь інших міркувань [4].

Враховуючи викладене, слід констатувати, що на сьогоднішній день виникла необхідність у праворозумінні таких дефініцій як “воєнні дії”, “район воєнних дій” з метою подальшого правильного застосування норми статті 433 КК України (“Насильство над населенням у районі воєнних дій”). Для однозначного розуміння цих понять першим кроком повинно бути їх остаточне визначення та закріплення як на законодавчому рівні, так і в юридичній літературі.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 11.03.2021).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 11.03.2021).
3. Карпенко М. І. Кваліфікація військових правопорушень за законодавством України : монографія. Київ : Нац. акад. управління, 2020. 310 с.
4. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ М-ва оборони України від 23.03.2017 № 164 // БД «Законодавство України» / ВР України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17> (дата звернення: 11.03.2021).

Одержано 12.03.2021

УДК 343.43

Андрій Васильович АНДРУШКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права та процесу

Ужгородського національного університету;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7735-7898>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБ’ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ ДЛЯ ЗАНЯТТЯ ЖЕБРАЦТВОМ

Об’єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 150-1 КК України, полягає в діях – використанні малолітньої дитини для заняття жебрацтвом.

Передовсім необхідно з’ясувати сутність поняття «використання дитини». Це особливо важливо з огляду на існуючу проблему розмежування використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК) і втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом (ст. 304 КК).

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово «використовувати» пояснюється так: «Застосовувати, вживати що-небудь з користю, користуватися чимсь» [1, с. 137].

У кримінально-правовій літературі сутність поняття «використання дитини» здебільшого не аналізується; переважно дослідники обмежуються констатацією, що у такому використанні полягає об'єктивна сторона цього злочину. Науковці, які вказане питання не оминають увагою, використання дитини зазвичай пов'язують із залученням її до жебрацтва [2, с. 122; 3, с. 388]. У цьому контексті необхідно зазначити, що слово «втягувати» мовознавцями тлумачиться як «залучати (курсив наш – А. А.), притягати, заохочувати когось до участі в чому-небудь» [1, с. 210]. З огляду на це очевидним видається те, що розмежування використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом і втягнення неповнолітніх (зокрема, малолітньої особи – ч. 2 ст. 304 КК України) у заняття жебрацтвом становить вкрай складну проблему, адже і одне, й інше полягає у залученні дитини до жебракування. Аналіз судової практики засвідчує, що фактично аналогічні діяння суди в одних випадках кваліфікують як використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, в інших – як втягнення малолітньої особи у заняття жебрацтвом. Такі труднощі не виникають лише у разі вчинення аналізованого посягання щодо неповнолітнього, адже у ст. 150-1 передбачено відповідальність за вчинення відповідного діяння тільки щодо малолітньої дитини, а у ст. 304 – й щодо неповнолітньої особи [4, с. 235].

Разом з тим у юридичній літературі висловлювалися й інші точки зору з приводу розуміння сутності «використання» і «втягнення». Так, на думку Н.М. Крестовської та М.А. Готвянської, втягнення – це схиляння дитини до злочину або іншої негативної діяльності, тобто вчинення дитиною активної протиправної або аморальної дії (зокрема, жебракування). Натомість використання означає трактування злочинцем дитини не як людини, а як корисної для нього речі, що своїм виглядом спонукає інших осіб до безоплатної передачі йому певних матеріальних цінностей (грошей, продуктів тощо), тобто в такому разі дитина є знаряддям учинення антигромадських дій, будучи одночасно беззахисною жертвою правопорушника [5, с. 126]. Зазначену позицію поділяють й деякі інші дослідники. Приміром, І.В. Дегтярьова підкреслює, що термін «втягнення» передбачає свідоме рішення дитини брати участь у злочинній діяльності, а термін «використання» стосується нездатних усвідомлювати свої вчинки немовлят або дітей молодшого віку, котрих злочинці використовують як «корисну річ», що відкриває гаманці громадян [6, с. 230]. В.В. Кузнецов [7, с. 195] і К.О. Черевко [8, с. 103–104] також вважають, що за ст. 150-1 КК України потрібно кваліфікувати діяння, у яких потерпілий через свій вік не усвідомлює факту використання його як фактичного «знаряддя» для жебракування, а за ст. 304 КК України – усвідомлює. Як зазначалося вище, суди нерідко займають іншу позицію. Так, наприклад, Мукачівський міськрайонний суд Закарпатської області за ч. 1 ст. 150-1 кваліфікував дії матері, яка протягом кількох місяців залучала свого 12-річного сина до жебракування (тримаючи його за руку, заходила з ним у домогосподарства і випрошувала гроші та продукти харчування) [9].

У розглядуваному контексті необхідно звернути увагу на два моменти. По-перше, однозначного висновку про те, що за ст. 150-1 КК України слід кваліфікувати випадки залучення у жебрацтво дитини, яка не усвідомлює факту використання її для жебракування, з диспозиції відповідної норми зробити не можна. По-друге, навіть якщо прийняти аргументи згаданих науковців, виникає питання: навіщо у кримінальний закон включати дві окремі статті, які встановлюють відповідальність за одні й ті самі дії з тією лише різницею, що в одному випадку дитина усвідомлює факт використання її як фактичного «знаряддя» для жебракування, в іншому ж – не усвідомлює? [4, с. 236]. Зазначимо, що до подібного висновку дійшли М.І. Хавронюк і Д.О. Калмиков [10, с. 46].

Таким чином, можемо констатувати, що ст. 150-1 КК України містить серйозні недоліки. З огляду на зазначене вважаємо за доцільне погодитись з висновком М.І. Хавронюка і

Д.О. Калмикова, на переконання яких проблему законодавчого забезпечення протидії втягненню і використанню дітей у жебрацтво слід вирішувати шляхом удосконалення ст. 304 КК України, тоді як ст. 150-1 з кримінального закону доцільно вилучити [10, с. 47].

Список бібліографічних посилань

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Київ : Дакор, 2013. 786 с.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. Київ : Алерта ; КНТ ; Центр учб. літ., 2009. Т. 1. 964 с.
4. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи : монографія. Київ : Ваіте, 2020. 560 с.
5. Крестовська Н. М., Готвянська М. А. Використання дітей молодшого віку при жебракуванні: проблеми кваліфікації та юридичного реагування. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2005. № 12. С. 124–129.
6. Дегтярьова І. В. Щодо особливостей діяння, передбаченого ст. 150-1 Кримінального кодексу України. *Право і Безпека*. 2011. № 3 (40). С. 229–232.
7. Кузнецов В. В. Експлуатація дитини у вигляді жебракування. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 6. С. 191–199.
8. Черевко К. О. Окремі питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого статтею 150-1 Кримінального кодексу України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3 (11). С. 102–111.
9. Вирок Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської обл. від 17.12.2010 : справа № 1-770/10 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/49928355> (дата звернення: 14.03.2021).
10. Хавронюк М. І., Калмиков Д. О. Деякі питання удосконалення відповідальності за злочини проти волі дитини. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 10 (134). С. 42–48.

Одержано 15.03.2021

УДК 343.01

Ольга Леонідівна БЕСПАЛЬ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри конституційного, адміністративного та кримінального права

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

НАСИЛЬСТВО У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Поняття «насильство», «насильницький» (в різних варіаціях) в КК України зустрічається досить часто, а саме 127 разів: у Загальній частині – в 5 статтях (у 4 розділах), в Особливій частині – у 57 статтях (в 16 розділах). Безумовно, що для правильного застосування закону про кримінальну відповідальність, призначення покарання та відмежування суміжних складів злочинів, необхідне єдине уніфіковане визначення родового поняття «насильство».

Насильство, як кримінально-правове поняття, було предметом дослідження багатьох вчених, зокрема, Ю.М. Антоняна, А.Б. Благої, Л.П. Брич, Б.М. Головікіна, О.М. Гуміна, С.Ф. Денисова, А.П. Закалюка, А.О. Йосипів, К.І. Ілікчієвої, К.В. Катеринчук, С.Г. Киренка, В.О. Навроцького, Л.А. Наконечної, М.І. Хавронюка, О.М. Храмцова та ін. Однак, серед науковців немає єдиного підходу до визначення зазначеного поняття.

Наприклад, В.О. Навроцький вважає, що насильство визначають конкретні наслідки (заподіяння тілесних ушкоджень, смерть або погроза їх заподіяння) [1, с. 35].

Наукове видання

ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЛЕНА ПРАВЛІННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ, ПРОФЕСОРА
ТЕТЯНИ АНДРІЇВНИ ДЕНИСОВОЇ**

(м. Харків, 16 квітня 2021 р.)

Українською, російською та англійською мовами

Відповідальні за випуск: *О. М. Литвинов, Т. А. Шевчук,*
Редагування списків бібліографічних посилань: *С. С. Тарасова*
Коригування: *С. С. Тарасова, Г. Я. Ступницька*
Комп'ютерне верстання: *К. О. Сологуб*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 53,6. Обл.-вид. арк. 38,9.
Тираж 12 пр. Зам. № 2021-8.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.